

רמז דיני השאלה והשכרה לנכרי בשבת. וכו' י"ט עיפיים:

א מותר להשאיל כלים ולהשכירם לנכרי^א ואף על פי שהנכרי עושה בהם מלאכה בשבת מפני שאין אנו מצווין על שבירת הכלים שלנו^ב שלא יעשה בהם הנכרי מלאכה בשבת או שלא תיעשה בהן מלאכה בשבת מאליה כמו"ש בסמ"ח רמ"ב (ולענין להשכיר דבר של פרחסאי עיין סמ"ח רמ"ג).

וכשנוטל השכר לא יטול שכר השבת אלא בהבלעה כגון אם השכיר לו לשבוע או לחדש יכול לטול השכר אף ששכר השבת מובלע בו אבל אם השכיר לו לימים נפרדים בעד כל יום כל יום וכך לא יטול ממנו שכר המנוע לימי השבת^ג כמו שנתבאר בסמ"ח רמ"ג עיין שם ואפילו אם השכיר לו ישראל כלים שאין עושים בהם מלאכה כלל ואפילו השכיר לו חדר לדור בו לא יטול שכר שבת אלא בהבלעה^ד (עיין ס' ש"ו^ה):

ב יש אומרים שהכלים שעושים בהם מלאכה כגון רחיים במקום שמוותר להשכירם לנכרי כמו שנתבאר בס' רמ"ג^א ומחרישה וכיוצא בהן משאר כלי אומנות אסור להשכירם לנכרי בערב שבת דכיון שיש ריוח להישראל במה שהכלים נשכרים לנכרי גם ביום השבת כי ידוע הוא אף שמשכירם לו לשבוע או לחדש אם היה משכיר לו חוץ משבתות שלא היה רשאי לעשות בהם מלאכה גם בשבת היה הנכרי פוחד לו מעט משכירות שנתון עכשו כשמשכיר לו סתם ויש לו רשות לעשות גם בשבת לפיכך כשהנכרי עושה מלאכה בשבת סמוך ליום שהשכירם לו הדינו ערב שבת הרי נראה כאלו עושה בשליחות ישראל שצוהו לעשות בשבת כשהשכירם לו אחמול כיון שיש ריוח לישראל במה שהוא רשאי לעשות בשבת וכן עיקר^ב:

ג אבל להשאיל לו כלים שעושים בהם מלאכה מותר אפילו בערב שבת סמוך להשבת^ג דכיון שאין ריוח לישראל במה שהנכרי רשאי לעשות בהם בשבת אין נראה כאלו עושה בשליחותו^ד ואפילו אם משאילו בתנאי על מנת שישאילנו הנכרי כלי אחר לאחר השבת^ה ונמצא שיש ריוח לישראל במה שמשאיל הנכרי גם בשבת מכל מקום כיון שאינו נוטל שכירות ממש בעד זה לא גזרו חכמים^ו:

ד אסור להשאיל שום חפץ לנכרי בשבת^ז ואפילו בערב שבת אם הוא סמוך להשיבה כל כך עד שאין שהות לנכרי להוציא החפץ מפתח ביתו של הישראל לרשות

הפוסקים שאין הושיעם ליוח הישראלי גבי שכר שנה (ראה לעיל רמ"ג, וכמצויין שם, שכן הוא מסקנת רבנו במהרה"ח בתרא), לא יחלקו על הדין שלפנינו.
יא סוף מ.
יב רמ"א ס"א.
יג סמ"ג שם. סמ"ח ס' רפ"א (ע' שא). ומדכי שבת ס' רמ"ג. והנהוה מייחוסות דתפוס קרשטא) פ"א. וטור מ"א סק"ד.
יד ב"ח ר"ה ומ"מ נראה.
טו ב"י ר"ה ודוקא בשם הגימ"ט פ"ג. ב"ח ר"ה וכתב בשם הגהות מרדכי (ראה הג"ה במדרכי רמ"ב רמ"ב בשם הר"י מקורביל).
טז ב"י ר"ה ודוקא. לבטח סמ"א.
יז מור וש"ע ס"ב.

א החב"ט פ"ג רמ"ג, שמענות הרי"ף שבת דף י"ב. ב"י ר"ש הס"י, שו"ט ס"א.
ב נגזרא שבת י"ח, א כב"ה. רמב"ם שם. ש"ע שם.
ג סוף א.
ד סעיפים ר"ג.
ה תוס' שבת י"ב, א ר"ה לא יטול. רא"ש שם. ס' התרוסה ס' רבא. סמ"ג ל"ח ס' (י"ג, ב). ומגדא ב"מ דנ"ח ע"א. מור וש"ע שם.
ו סוף י"א.
ז ב"י ר"ש הסימן. פ"ז סק"א. מ"א סק"ג. גמרא הנ"ל.
ח מ"א שם.
ט סוף מ.
י הרב רבינו יונה הובא ברא"ש שבת פ"א ס' לו. וטור וש"ע ס"א. וראה לקמן ס' רמ"ב ק"א ס"ק ג, שם

הלכות שבת רמו

מה

הרבים מבעוד יום אסור להשאילו¹¹ מפני מראית העין שהרואה את הנכרי יוצא מבית הישראל והפני ישראל בידו יחשוד את הישראל שהוא שולח הפצו בשבת ע"י נכרי זה שלא יעלה על דעתו שהשאל לו והוא מוציאו לצורך עצמו¹² ואפילו בעיר שאין בה רשות הרבים אלא כרמלית¹³ שאין איסור של תורה אפילו לישראל להוציא לתוכה מרשות היחיד אעפ"כ כיון שמדבריו סופרים אסור להוציא אפילו ע"י נכרי שלא לצורך מצוה¹⁴ כמו שיתבאר בס"י ש"כ¹⁵ אם כן יחשדוהו שהוא עובר על הדברי סופרים:

ה אבל בעיר המעורבת שמתור למלטל בתוכה מותר להשאילו אפילו בשבת¹⁶ אם (א) הנכרי דר במקום המעורב שמתור למלטל בו¹⁷ או אפילו דר במקום שאינו מעורב אלא בענין שאין לחוש למראית העין של הרואה אותו יוצא מביתו של ישראל (בגן) שבתו של ישראל רחוק כל כך ממקום שאינו מעורב בענין שהרואה אותו יוצא מביתו של ישראל אינו רואה כשהוא יוצא למקום שאינו מעורב¹⁸).

ומ"מ אם ידוע לו (ב) שהנכרי יוליכנו היום חוץ לתחום אסור להשאילו בשבת¹⁹ לפי

קונטרס אחרון

(א) הנכרי דר בו באמת בלשון המ"א יש לדהוק דלרבותא קאמר דאפילו הכי אסור²⁰ אבל בדעת הטי"ז צריך לומר כמ"ש בפנים, דבהדיא מבואר בספר התרומה סי' (זכא) דבית שמאי סבירא להו דאף בהולכה ברשות הרבים חיישינן למראית העין, ובית הלל אליבא דר' יוסי ברי יהודה סבירא להו דלא חיישינן למראית העין אלא בשעת יציאה מבית ישראל. וכן משמע בהדיא ברמב"ם²¹ ע"ש. וע"כ צריך לומר דהתם לא חיישינן שילך אחד אחריו משעה שיצא מבית ישראל מבעוד יום עד שיהיה חשכה, שהוא זמן מה, אבל הכא משכחת לה בלא שילך אחריו זמן מה כלל וכמ"ש בפנים²²:

(ב) שהנכרי יוליכנו בו הנה המ"א סוף סי' ש"ה לא הסכים בזה עם ר"מ אלשקר²³. אלא בתהלה העתיק דברי הגהות מרדכי²⁴ דמה שהנכרי מוליכה ה"ל כקורא לה בו, והיינו אפילו בשבת עצמה כמ"ש בס"י סי' [ב]²⁵, וכמבואר בהגהות מרדכי ובי"ב²⁶ ודרכי משה²⁷, ואחר כך כתב ענין בפני עצמו שהלבוש²⁸ מתמיד בי"ב מיל למאן דאמר תחומין י"ב מיל דאורייתא, אבל בהגהות מרדכי מתיר, ועל זה כתב המ"א וכן משמע בר"פ אלשקר דכתב בו, ור"ל מדהתיר למקומות המתמירין לפי שהוא מנהג בטעות²⁹, ולא חייש למאן דאמר י"ב [מיל] מדאורייתא, ואם כן אף ביום א' אסור אם אדם מצווה על תחום בהמתו בתחום דאורייתא כדעת הלבוש³⁰.

יח שבת יח ע"ב] לדע אליבא דבית. ש"ע שם. ראה גם לקמן סי' רטו ס"א. סי' רנב ס"ג.
יט סי' התרומה סי' רכא. ס"פג ל"ת סה (ב, ג). ש"ע שם.
כ מ"א סק"ו. וראה ס"ו סק"ג.
כא ב"י ריש סי' שכה ד"ה ופ"ש או אפי'.
כב סעף ב'. וראה גם לקמן סי' תמד ס"ו.

ציונים לקונטרס אחרון

- א ס"ק ו: אם העיר מוקפת חומה ומותר לטלטל בכולה שרי.
- ב לדעת היש חולקין דלקמן.
- ג ס"ק ג: אם העברים דר בתוך המקום שאין איסור להוליך שם ודאי מותר.
- ד דהרואה את כליו של ישראל ביד גוי בשבת סבור שהישראל נתן לו בשבת עצמה להוליכו.
- ה פ"ו הי"ט: וכשיצא הגוי מביתו בשבת וחפץ ישראל בידו.
- ו ראה זכרון יוסף סי' רנב.
- ז ס"ק יח.
- ח סי' מביג.
- ט מה שהביא את דבריו הוא רק כדלהלן.
- י קידושינן תי תפסה.
- יא ולקמן סי' שה סל"ז.
- יב סי' שה ד"ה כתוב בהגהות מרדכי.
- יג בהג"ה לסק"ה.
- יד ס"ק כג.
- טו כשמיטר להם לפני השבת.
- טז לכן פסק כן לקמן סי' שה סל"ח, שאף תרין ל"ב מיל אינו מחדה על תחום בהמתו.

שחפצו של ישראל שהיו ברשותו בבין השמשות קנו אצלו שביתה בשביתה דהיינו אלפים אמה לכל רוח ולא יותר¹³ ואף שאין אדם מוזהר על תחום כליו כמו שאינו מצווה על שביתה כליו¹⁴ מכל מקום כיון שקנו שביתה אצלו ואין להם אלא אלפים אמה אמר לו לגרום להם בידים שיובאו חוץ לתחום ע"י שמוסרו ביד נכרי אבל מותר להראותם לו ולומר לו שיטלם מעצמו כיון שאינו מוסרם לו בידים¹⁵ ויש מתירין?

קונטרס אחרון

ועיין בתשובות רלב"ח סי' כ"ח מבוואר שם דלא אסר אלא להוציא חוץ לתחום על ידי נכרי דהיינו אמירה, אבל להשאילו והוא מוציא חוץ לתחום לעצמו אין שום איסור, ובסוף התשובה לא השיג על הגהות מרדכי, אלא על אותן הראיות דמוכח מהן דאף אמירה שרי עין שם היטב. וכן משמע קצת ממש"ש האחרונים בסוף סי' תקפ"ו¹⁶ ובסי' תרנ"ה¹⁷ והמ"א בסי' תקט"ו סי' י"ט להתיר לדבר מצוה לשלוח על ידי נכרי חוץ לתחום משום דהוה שבות דשבות, ומשמע מסיימת לשונם דמותר למסור לו, ולדעת הט"ז ור"מ אלשקר יש כאן שבות אחד דהיינו המסירה האסורה אף בלא אמירה¹⁸.

אבל אמירה בלבדה בלא מסירה לדברי הכל אינה אסורה אלא כשאומר בפירוש להוציא חוץ לתחום, אבל בלאו הכי לא גרע מקורא לה והיא באה ע"י קריאתו, וה"נ היא יוצאה ע"י אמירתו. דאין לומר דשייך הכא דיש שליחות לנכרי לחומרא כמי"ש בהגהות מיימוניות פ"ב והוה ליה כמוליכה בידים, דהוה אינו, שהרי לא אמר לו להוליכה חוץ לתחום ומצמצמו הוא מוליכה, ואף בישראל לא אמרין בהא שלוחו כמותו¹⁹.

ומיהו בנדון ר"מ אלשקר יש לחוש לדבריו²⁰ (לדין דק"ל דאמירה אסורה, דלא כהגהות מרדכי²¹, בדמוכח מסי' תקט"ו ותקפ"ו ותרנ"ה²²), וכיון שאומר לו לרעותה וירוע שירענה חוץ לתחום, אע"פ שדעתו שלא יהיה שלוחו אלא לרעות תוך התחום אבל מה שירעה חוץ לתחום עושה כן מעצמו, ואין דעת הישראל מסכמת שיהיה שלוחו לזה אלא שאינו רוצה למחות בידו, מכל מקום הוה ליה דברים שבלב ואינן דברים²³ כיון שלא אמר לו בפירוש שירענה תוך התחום, דדמי ממש לאומר הבא לי מן החלון והביא לו, אע"פ שלא היה בלבו מזה אלא מזה ה"ל דברים שבלב בריש פ"ו דמעילה²⁴, ואף דהתם היה שוגג והכא יודע שיש איסור חוץ לתחום, ואנן שהדי דהתירא ניהא ליה כו'²⁵, אין זה מועיל כלום. עיין בתוס' דקידושין דף מ"ט ע"ב²⁶, ולא כתב כן הטור ושוע' סימן תמ"ה²⁷ אלא כשאינו אומר כלום בפיו, דבכה"ג מיידי בהשואל²⁸, שמשם למד הטור דינו²⁹. אבל כאן בנידון דידן שהנכרי מוציא חוץ לתחום לצורך עצמו פשיטא דלא הוה שלוחו כמי"ש בהגהות מרדכי פ"ד³⁰ (ועיין במ"ש בסי' רנ"ב³¹ ורס"ג³² ועיין סוף סי' ש"ה³³), דאל"כ למה לי טעמא דמראית העין. עיין ב"י³⁴ בשם ספר התרומה:

כז כרלקמן סי' שצ"ג.
כח מ"א מ"ו שו"ק קלקן סי' שה סל"ח.
כט שאילת והשוואות מהר"ם אלאשקר שם.
ל הגהות מרדכי קרושין סי' תקפ"ה. דמ"א טו"ס שם.

ציונים לקונטרס אחרון

- זו ראה שם לבוש סכ"א בהג"ה. אליה זוטא סי' טו
- ואליה רבה סי' כט.
- יח ראה שם רמ"א וט"ז סי' ב.
- יט לכן סיים בפנינו: וכן עיקר (דלא כמהר"ם אלשקר).
- כ אות ב. ובדלעיל סי' רגז ס"א.
- כא ולכן נתבאר בפנים בדעת האוסרים רק כשמוסרו ביד לנכרי.
- כב לכן פסק לקמן סי' שה סל"ח שטוב לחוש לדבריו.
- כג בדלעיל מתשובת רלב"ח, שחלק עליו בזה.
- כד שצוינו לעיל.
- כה קידושין מט, ב.
- כו כא, א.
- כז ב"מ צו, ב.
- כח ד"ה דברים, שיש דברים שלא סגי באנן שהדי וצריך גם גילוי דעת.
- כט סעף ג. ולקמן שם ס"צ"ד.
- ל ב"מ שם.
- לא משא"כ כשמסר לרעה היתה אמירה.
- לב סי' תנט.
- לג ק"א סק"ה.
- לד ק"א סק"ח.
- לה סעף לח.
- לו כאן ד"ה ומ"מ בשבת אסור.

הלכות שבת רמו

מז

אפילו למסור לו בידים כיון שהנכרי הוא המוציאן חוץ לתחום מדעתו לצורך עצמו וירושלאל אינו אלא גורם בעלמא וכן עיקר^א.

ויש תולקין^ב על כל זה ואומרים שאפילו בעיר המעורבת ואפילו הנכרי דר ג"כ במקום המעורב אסור להשאילו בשבת או אפילו בערב שבת כל שאינו יוצא מפתח ביתו מבעוד יום לפי שהרואה אותו יוצא מבית ישראל בשבת והפך ישראל בידו יאמר שמכר לו חפץ זה בשבת או הלוחו לו לזמן מרובה (דהיינו יותר מל' יום שהיא נקראת הלואה) ולא התירו בשבת אלא שאלה שהוא לזמן מועט כמ"ש בס"י ש"ז^ג או יאמר (הרואה) שנתנו לו למשכון ואסור ליתן משכון בשבת כמ"ש שם^ד או יאמר שנתנו לו לתקנו ולעשות בו מלאכה ואסור ליתן בשבת שום דבר לעשות בו מלאכה אפילו בקבלנות^ה ואפילו קצין עמו מערב שבת.

ולענין הלכה יש להקל בשאלה בעת הצורך כסברא הראשונה^ו אבל אם מכר לו אפילו בערב שבת או שהלוחו לו לזמן מרובה יותר משלשים יום או שנתנו לו למשכון או שנתנו לעשות בו מלאכה צריך שיצא מפתח ביתו מבעוד יום אפילו היא עיר המעורבת לפי שיש לחוש שמא יודע להרואה אותו יוצא מבית ישראל שהישראל מכרו לו או הלוחו או משכנו או נתנו לו לעשות בו מלאכה כיון שכן הוא האמת ויחשדרתו שעשה כן בשבת משא"כ בשאלה כשודיע לו האמת אין כאן חשד כלל אף אם ירמה לו שהשאילו בשבת שהרי מותר להשאיל בשבת^ז:

ז וכל זה בחפצים של ישראל אבל חפצים של נכרי שהיו מופקדים ביד ישראל ובה לימלו בשבת יכול ליתנו^ח ואע"פ שרוציאנו לרשות הרבים כמ"ש בסמ"ק שם^ט ע"ש תשלום רינים אלו:

ז אסור להשאיל לנכרי לעשות בה מלאכה^י מפני שהנכרי עושה בה גם בשבת ואדם מצווה על שביתת בהמתו^{יא} שנאמר^{יב} למען ינוח שורך וחמורך ואף להשכירה ס' אסור^{יג} מן התורה^{יד} אע"פ שמשכירה הרבה ימים קודם השבת^{טו} ואפילו אם מתנה עמו שלא יעשה בה כלום בשבת והבטיח לו אין זה מועיל כי אין הנכרי נאמן על כך^{טז} מטעם שיתבאר בס"י ש"ה^{טז} ע"ש:

ח במה דברים אמורים כשנגזר הבהמה של ישראל אבל ישראל ששכר בהמה מנכרי

הוצאה ראה לעיל ס"ד (מדינב"מ) "הפנין ישראל ביד".
מ"א ס' שבה ס"ד ד. לקמן שם ס"ג. נתבאר בק"א שם.
לט סעף ג.

מ גמרא ע"ז טו ע"א. מור וש"ע ס"ג.
מא רש"י שם ד"ה גמרא מנשם שאלה רמב"ם פ"ב ה"ג.
מור וש"ע שם. וראה גם לקמן ס' שם ס"א. ולענין

מחמר ראה לקמן ס' רמז ס"ד.
מב שמות בג, יב. ירושלמי שבת פ"ה ה"ג. תוס' נא, ב ד"ה במה בהמה.

מג גמרא ע"ז שם. מור וש"ע שם.
מד מ"א סמ"ח. וראה ק"א ס"ג ג.
מה מור ולבוש ס"ג.

מו ט' התרווח ס' רבא (אם כבוד שעשה בה מלאכה בשבת). סמ"ג ל"ח סה (ש, ג). תו"א ס"ג.
מז סעף לו.

לא ראה לקמן ס' שה סל"ח (לענין בהמה לרועה) ששפססו: וזמנו לחוש לדבריו. ונתבאר החלוק בק"א ס"ק ב.

לב רמב"ם פ"ו ה"פ. מ"א ס"ג. וראה הנהיח על ש"ע הל' פסח (ל"א אבל) בתשובה השייכת לפי תמו.

לג סעף יד.
לד סעף ב.
לה כדלקמן ס' רמז ס"א וש"נ.
לו מ"א שם.

לז מ"א ס' רבנן סמ"ד. וכ"ה לקמן שם ס"ג. ובענין הסברא דלעיל ס' רמז ס"ח. ונתבאר לקמן ס' רב ק"א ס"ק ה ד"ה האמת.

לח טור וש"ע ס' שו"ט פכ"א. ולקמן שם סל"ח. שאמור לומר לנכרי בשבת לעשות מלאכה חפצים של ישראל כשכר עמו שטרחה כשלוהו (משא"כ בשל עצמו). ולגבי

יכול לחזור ולהשכירה או להשאילה לנכרי אחר רכיון שאין גוף הבהמה שלו אינו מצווה על שבותתה¹⁰⁰.

ויש מי שאוסר¹⁰¹ להשאילה לפי שיש להסתפק: שמא ע"י השכירות ששכרה הישראל שנתון רמים להנכרי בעדה כדי שיהא רשאי לעשות בה מלאכה נקנה לו על ידי כך הבהמה למים אלו ששכרה לו מהנכרי וכשהחזר ומשאילה לנכרי והנכרי עושה בה מלאכה בשבת עובר הישראל משום שבותת בהמתו משא"כ כשהחזר ומשכירה לנכרי מותר ממה נפשך שאם נקנה גוף הבהמה לישראל נקנה ג"כ לנכרי ששכרה ממנו ואין הישראל מצווה על שבותתה¹⁰² (ג) ומוב' להושי' לדבריו¹⁰³:

קונטרס אחרון

(ג) ומוב' להושי' בו' אף¹⁰⁴ שרמ"א בדרכי משה¹⁰⁵ ובהגהות¹⁰⁶ ביו"ד סי' קנ"א כתב יש להחמיר, אפשר שכוונתו ג"כ שטוב להחמיר כלשון הגהת אשר"י¹⁰⁷, אבל אין חיוב בדבר, כמו רוב יש להחמיר שבדברי האחרונים שהוא חיוב גמור דוק ותשכח¹⁰⁸. או אפשר משום חומרא דעבודה זרה החמיר טפי, אבל העיקר ודאי דשכירות לא קניא כלל כמ"ש המ"א¹⁰⁹ מההיא דישאל ששכר כו'¹¹⁰, ומ"ש' ה'תוס' בעבודה זרה¹¹¹ פירשו בשם ר"י דמירי כשמונותיה על הכהן, מכל מקום הרי רש"י שם¹¹² והרא"ש והרע"ב פרק י"א דתרומות¹¹³ והתוס' ביבמות דף ס"ז ע"ב¹¹⁴ כולם פירשו דמירי אף כשמונותיה על הישראל.

והא דלא פריך מרישא¹¹⁵, י"ל דהוה מצי למימר טעמא כדרב ספרא ביבמות שם מי קתני והן שלו הואיל והייב באחריותו, כבשוא ופתחא, אע"ג דאינן שלו אכלי בתרומה, והכא נמי ישראל ששכר מכהן דכחשא ופתחא על הכהן אכלה בתרומה אפילו אי שכירות קניא, אבל לענין שבת לא תלי באחריות אלא בהן שלו, דדוקא בתרומה קתני הואיל כו', ולא ילפינן מינה בעלמא לפי הסי' ד¹¹⁶ דהיינו אחריות גניבה ואבידה, דהא בפסחים דף ה' ע"ב פריך בפשיטות הניחא למ"ד גורם לממון כממון דמי ואנן קיי"ל¹¹⁷ כמ"ד דלאו כממון דמי, ושאיני הכא דכתיב לא ימצא ע"ש, והוא הדין למסנאג באחריות דכחשא ופתחא¹¹⁸. וזהו טעמן של האוסרים בסעף ד¹¹⁹ כשאין הנכרי יכול להוציא, ונסתלקה מעליהם תמיהת בעל שו"ת תורת שלמים ח"ב¹²⁰ סימן כ' ע"ש, וגם נסתלקה בזה תמיהת על הפנים מאירות סי' י"ג גבי ישראל ששכר מכהן, שאינו נגד הגמרא ודו"ק.

מיהו אנן לא קיי"ל הכי אלא כמ"ש רמ"א סוף סי' זה להקל אף כשכולה של ישראל, כתיקון

מח מ"א סוף חמשעשרת הגמרא דע"ז טו ט"א.

מט הגהות אשרי ע"ז פ"א סי' כב בשם רבנו אפרים (הובא בגמ"א שם). הגהות מרדכי סוף"ק העירובין, וראה תהלה לדוד מפתחת לט' רמ"ג יגל יעקב י"ד סי' מה אות ג. מ"ט זעוניים.

נ משמעות הג"א שם והגמ"ר שם.

נא מ"א שם לשיפת הג"א.

נב הגהות אשרי שם. ה"א ביו"ד סי' קנ"א ס"ג. וראה קנ"א ס"ג.

ציונים לקונטרס אחרון

מח כדפריך התוס' בע"ז שם (אם נאמר דמירי שמונותיה על ישראל), וכמ"ש במ"א שם (דמירישא יש להוכיח דאפילו לקולא שכירות לא קניא), מט בגמ' יבמות שם, נ כ"ק ע"ב, א. רמב"ם הל' גניבה פ"ב ה"ו, וראה גם שו"ת צ"צ א"ח סי' מט אות ה. חו"מ סי' א אות ד.

נא י"ל דלא ילפינן מתרומה לשבת דהיי כילו. נב בשו"ע כאן, דלא סגי במה שהנכרי מקבל אחריות על הבהמה.

נג הנקרא לחמו תורה (פה, א). נד השני, שכתב שגם הריצ"א מורה להאוסרים בקיבל הנכרי אחריות.

לו לכללות קריא זה ראה ביאורי השולחן ע"י שלט ואילן.

לח אות ב.

לט סעף י, לענין ע"ז בבית ששכר מנכרי.

מ פ"ק דע"ז ס"ב, שכתב טוב ליהוד.

מא ראה כללי הפוסקים וההוראה כללים קכט"קלב.

מב ס"ק ח.

מג ע"ז טו, א: ישראל ששכר פרה מכהן יאכלנה

כרשיני תרומה.

מד שם ד"ה ישראל.

מה ד"ה יאכלנה.

מו משנה ט.

מז ד"ה ישראל.

הלכות שבת רמז

מט

מ מותר להשכיר או להשאיל בהמתו לנכרי ולהתנות עמו שיחזירנה לו קודם השבת¹¹ ואם עבר הנכרי על תנאו ועיכבה ולא החזירה קודם השבת יפקדנה הישראל בינו

קונטרס אחרון

תשובת ריצב"א¹² ד"ל כהמתירין בסעף ד, כמבואר בב"י סי' רמ"ה, ואחריו נמשך המ"א בסוף סי' ז', ע"ש מ"ש שדעת רמ"א להקל אף בסעף ד (ועינין בתשובת תורת שלמים סי' הנ"ל)¹³ שתיירן קושיה המשנה למלך¹⁴ ופנים מאירות¹⁵ על הבי"ס¹⁶, וטעם המתירין הוא משום דביבמות שם מסיק רבא דכיון דמחוסר גוביינא אתי הקדש וחמץ ומפקיע מידי שיעבוד, ולפי זה לא ס"ל כרב ספרא דמי קתני והן שלו כו' אלא הן כשלו אף לענין הקדש וחמץ, והוא הדין לענין שבת¹⁷, דמאי שנא שבת מחמץ. דהא דחמץ מפקיע מידי שיעבוד היינו אפילו כשאחריות החמץ הוא על מי שהחמץ משועבד לו, דלא מיתטר משום דכתבי לא ימצא לרבות כשאחריות על ישראל¹⁸, אלא משום דמחוסר גוביינא כדמפרש רבא בעצמו שם, ע"ש ובפרש"י¹⁹ שפירש בכרי שהלוח כו' מוקים רבא כשהרהינו כו', ועינין היטב בסוגיא פרק כל שעה²⁰ גבי הא דפריך תנן נכרי שהלוח כו' בשלמא לאביי כו', ע"ש דבלא הרהינו אף שהאחריות על הנכרי אסור לרבא כשלא אמר לו מעכשיו, דבלאו הכי אף לאביי אסור משום האחריות דכתבי לא ימצא כמ"ש התוספות²¹ ור"א²² שם²³, ומ"ש הרא"ש במסקנא דבלא הרהינו אסור משום האחריות, היינו כשאמר לו מעכשיו²⁴ ע"ש היטב ודו"ק²⁵. אלא²⁶ דהתם החמץ לא היה של הנכרי מעולם, הילכך מקרי מחוסר גוביינא אצלו אף שאחריותו עליו מגניבה ואבדה, וכחשא ופתתא בלבד על הישראל, או אפילו כשהכל על הנכרי, משא"כ בשום שהכניסה לחתן שהיה שלה אינו נקרא מחוסר גוביינא אלא אם כן גם אחריות כחשא ופתתא על בעלה, ובלאו הכי הוה ליה כפקיון ושאלה דהיכא דאיתיה ברשותא דמריה קאי גם לענין הקדש וחמץ ושחרור²⁷, אבל כשאחריות כחשא ופתתא עליו דמי כאילו שיעבד לה בעלה זה השום ולא היה שלה מעולם, ולהכי מקרי מחוסר גוביינא, דאי לא תימא הכי האך שייך לומר רבא לטעמיה, דהתם מירי בשעבוד בעלמא, אלא דהא דהכא נמי דמי ממש לשעבוד דמירי ביה רבא ואמר דהקדש וחמץ מפקיעין מידי שיעבוד, ולא משום דכתבי לא ימצא כמו שיתבאר, אלא משום שהן שלו כיון דמחוסר גוביינא, והוא הדין הכא כשאחריות כחשא ופתתא עליו הן כשלו משום דמחוסר גוביינא אצלה. והוא הדין בנידון יודין²⁸ כשאחריות כחשא ופתתא על הנכרי הן כשלו לענין שבת, משום דמחוסר גוביינא לישראל לפי המסקנא דרבא.

ולפי זה²⁹ אין לנו לחלק בין הרומה לשאר דברים כגון הקדש חמץ ושחרור ושבת, דהא דתנן³⁰

גג רמ"א סי' בהנה"ה ראשונה.

ציונים לקונטרס אחרון

נה שכהנהות מיימונית פ"כ אות א. ויבא בכ"י	סא פסחים לא, א.
סוסי" רמה.	סו שם ע"ב סד"ה שקונה.
נו ד"ה ואם ישראל.	סז פ"ב ס"ג.
נו ס"ק טז. ולקמן בפנים ס"יא.	סח שאם הרהינו וגם אמר לו מעכשיו מותר אפילו
נז פז, ב.	כשאחריות על הישראל, כדלקמן סי' תמא ס"ב.
נט פ"ו הט"ז.	סט ראה שאריות יתודה כא, ד.
ס הנוכר לעיל.	ע טעם החילוק בין שאר דברים לחמץ, דסגי בטעם
סא סוסי" רמה, מהי הוכחתו מרברי הריצב"א	דמחוסר גוביינא לחד (בלא הטעם דאחריות),
ששוכר כדעת המתירין.	דהתם כו'.
סב לדעת המתירין, שאם האחריות הוא על הנכרי	עא ורמב"ם הל' ערכין פ"ו הכ"כ. טור ושוע"י יו"ד
והישראל מחוסר גוביינא יכול הנכרי לעשות בה	סי רנח ס"ז.
מלאכה (דלא כמו בחמץ, שיתבאר בסמוך, דסגי	עב לקמן ס"יא, כשהקנה לנכרי בהמה לענין
בטעם דמחוסר גוביינא לחד שלא יהי שלו).	אחריות.
סג כמבואר בפסחים ה, ב (שאם היה האחריות על	גג מובנת הוכחת המ"א ס"ק ח מדין תרומה לדין
הישראל היה נאסר אפילו בלא הטעם דמחוסר	שבת, שהובאה בתחלת הק"א, שגם לקולא
גוביינא).	אמרינן ששפירות לא קני; אלא שטוב להחמיר כדעת
סד ד"ה חמץ (שדוקא כשהרהינו אצל הנכרי, שאינו	האוסרים.
מחוסר גוביינא, מותר בהנאה).	עד יבמות שם.

לבין עצמיו קודם השבת¹¹ שאז אינו מצווה על שבייתה כיון שאינה שלו שכבר הפקירה.

קונטרס אחרון

עבדי צאן ברזל יאכלו היינו משום דמחוסר גוביינא, ובהקדש חמץ ושיחרור נמי דינא הכי, ואם כן ישראל ששכר פרה מכהן דאכלה בתרומה ע"כ צריך לומר דשכירות לא קניא, דאי קניא אף שאחריית כחשא ופתחא על הכהן מכל מקום היא מחוסרת גוביינא אצלו. דהא דמצרכינן שיהא עליו אחריות כחשא ופתחא לענין שום¹² שיהא מחוסר גוביינא אצלו¹³, אף שהוא משועבד לבעל יותר משכירות לשוכר¹⁴, היינו משום דקני"ל דשכירות לא קניא, ולא אמרינן ליומא ממכר הוא¹⁵ כיון דהדרא בעינא¹⁶, אבל אי שכירות קניא דליומא ממכר מיקרי מחוסר גוביינא לכהן¹⁷ אף שאחריית כחשא ופתחא עליו. ורמי ממש לישראל שהלוה לנכרי על חמצו¹⁸, דאסור לאביי אף שלא אמר לו מעכשיו, משום דקניא ליה למפרע¹⁹, אף שאחריית על הנכרי אף מכחשא ופתחא, דאם אחריות כחשא ופתחא דהיינו יוקרא וזולא והפסד באונס על ישראל אסור בלאו הכי, דאחריות אלו עדיפי מאחריות דגניבה ואברה²⁰, דהא²¹ ט"ד דמקשה בעי"ז דלא פריך מרישא הוא משום דאחריות כחשא ופתחא על הכהן, אע"ג דאחריות גניבה ואברה על ישראל, אלא ודאי כיון דקני ליה לאביי לא משגחינן באחריות כלל, אף אם לא הרהינו אצלו דמחוסר גוביינא, וכ"ש הכא²² דלא מחוסר גוביינא לישראל. ואף לרבא לא בעינן הרהינו אם אמר ליה מעכשיו דקני ליה למפרע²³. אלא משום דמסתמא סיפא דומיא דרישא, להכי מפרשי רש"י²⁴ והרא"ש²⁵ דאף כשהרהינו אצלו מיירי, ואפילו הכי צריך לומר מעכשיו לרבא. ועוד דבעי"ז גבי א"ר הרהינו כתב הרא"ש דמיירי שאין האחריות על ישראל, דאל"כ אף כשאין המשכון שלו אסור ע"ש, וברובא לפי זה אף אחריות דכחשא ופתחא אינן עליו כמו שנתבאר, ואפילו הכי אסור משום דקניא ליה. והוא הדין לשכירות אי ליומא ממכר הוא, ומדאכלה בתרומה ודאי דשכירות לא קניא אפילו החומשא. אבל מכל מקום²⁶ המקשה לא יוכל להקשות מרישא, די"ל כדרב ספרא דבאחריות דכחשא ופתחא אכלה אע"פ שאינה שלו, כמו כהן ששם פה מישראל. אבל לרבא י"ל דשאני הכא דמחוסר גוביינא לישראל.

ובזה יתורץ קושית הרי"ף על רבותיו ביבמות שם²⁷, שלא נתעלמה מהם סוגיא דשמעתא ודו"ק, ומכל מקום הרי"ף השיג, דליתא לדיוקא דדקו כו', ר"ל שדקדקו כן ממתניתין²⁸ וזה אינו לרב ספרא. ומדקדוק לשון הרי"ף שם שכתב דמקשינן ל"ד דכל היכי דמחויב באחריות אכלי

נד רבי"ש סי' כה. שרף ס"ג (וכראמרין בנזיר יח, ב לענין כלים).

ציונים לקונטרס אחרון

פד וההוכחה שאחריית יוקרא וזולא לכד עדיף מאחריות גניבה ואברה לרב, דהא נתבאר לעיל הטעם דר"ד דמקשה כו'.
פה בישראל ששכר פרה מכהן, שאילו היה שכירות קניא היה יכול להאכילה כרשיני תרומה.
פו וא"כ היה אפשר לפרש לרבא הסיפא דמשנה בלא הרהינו, כמו לאביי.
פז במשנה שם ל, ב ד"ה ישראל.
פח שם פ"ב ס"י.
פט אף שנתברר שלרדין (דפסקיןן כרבא ביבמות, שתלוי במחוסר גוביינא) יש להוכיח מרישא ששכירות לא קניא, מ"מ המקשה בעי"ז (טו, א) לא יוכל כו'.
צ ריש פ"ז, שהקשה מרב ספרא שצריך גם אחריות כחשא ופתחא, על דבריהם (למסקנא כרבא) שרק אחריות מיתה על הבעל.
צא שם: אם מתו מתו לו.

עז דהיינו נכסי צאן ברזל שהכניסה לכהן, במשנה יבמות שם: הואיל והוא חייב באחריותן הרי אלו יאכלו בתרומה.
עז דראמר רבא החם, שצריך גם טעם זה.
עז ואילו גבי שכירות אמרינן (ע"ז נו, א) שאם שכירות קניא אזי כהן ששכר פרה מישראל מאכילה כרשיני תרומה (אף שאין אחריות כחשא ופתחא על הכהן).
עז כראמרין (בי"מ נו, ב) גבי אונאה (ראה תוס' שם ד"ה והאי).

עט דקני"ל כרב יהודה ביבמות שם, שהדין עמה. פ כושראל ששכר פרה מכהן, ולא היה יכול להאכילה כרשיני תרומה.
פא במשנה פסחים ל, ב שאחר הפסח אסור בהנאה. פב ורמי לשכירות אי אמרינן דקניא, אף שאין האחריות עליו.
פג דאמרין (פסחים ה, ב) לקמן סי' ת"ז שאם אחריות גניבה ואברה על ישראל עובר עליו.

הלכות שבת רמז

נא

ואע"פ שמדברי סופרים כל הפקר שאינו בפני שלשה אינו הפקר¹⁰¹ כלל שכשיש שלשה בודאי הוא מפקיר בלב שלם ואין כאן חשש הערמה שהרי אחד מהשלשה יכול לזכות מיד בהפקר הזה והשנים הנשארים יכולים להעיד לו שזכה מההפקר ולא יוכל המפקיר לחזור בו ולהציא ממנו¹⁰² מכל מקום אע"פ שמפקיר בינו לבין עצמו¹⁰³ בודאי מפקיר בלב שלם כדי שינצל מאיסור של תורה¹⁰⁴.

ומכל מקום אין אדם אחר יכול לזכות בה אפילו אם מפקירה בפני שלשה כשאר הפקר (דיון שאינו¹⁰⁵) מפקירה אלא כדי להפקיע מעליו איסור שבת בלבד (ר) א"כ מן הסתם אינו מפקירה אלא ליום השבת בלבד¹⁰⁶ בשעה שהנכרי עושה בה מלאכה שהפקר ליום אחר או אפילו לשעה אחת הרי הוא הפקר גמור לאותו יום ואותה שעה¹⁰⁷ כמ"ש בת"מ א רע"ג¹⁰⁸ ובמצאנו שבת מיד היא חוזרת להיות שלו ואין שום אדם יכול לזכות בה ואף בשבת אינה הפקר אלא בשעה שעושה בה מלאכה¹⁰⁹ שהרי לא הפקירה אלא כדי להנצל מאיסור עשיית המלאכה שהנכרי עושה בה בשבת¹¹⁰ וא"כ בשעה שאינו עושה בה כלום היא חוזרת להיות שלו ואין שום אדם יכול לזכות בה (אלא בשעה שהנכרי עושה בה ואז לא ינחנו הנכרי ואף אם ינחנו הנכרי מכל מקום אותה רגע שזוכה בה היא במלח מלאכת הנכרי וחוזרת היא להיות של ישראל¹¹¹):

י ואם הוא רוצה יכול להקנות גוף הבהמה לנכרי זה ליום השבת קודם השבת והוא שיאמר לו¹¹² בפניו בהמתי קנייה לך שאז מתכוין הנכרי לקנותה¹¹³ והיא נקנית לו כאמור¹¹⁴ זו כיון שהיא ברשותו¹¹⁵ אבל אם אומר כן שלא בפניו לא קנאה הנכרי כלל¹¹⁶:

קונטרס אחרון

בתרומה, משמע נמי דלא ק"ל הכי אלא אם כן מחוסר נמי גוביינא לישראל וכמו שנתבאר. עיין בתוספות שם ד"ה עבדי צאן ברזל כו'¹¹⁷ וברמב"ם הלכות עבדים¹¹⁸:

(ד) א"כ מן הסתם כו' עיין במה שכתבתי בסימן תמ"ה¹¹⁹ בס"ד.

סא סעף י. וראה ק"א לקמן שם, בביאור דעת המטירים בה כן, שאף שבת"מ שם מביאר דלא היה הפקר גמור עד שיזכה בה אחר, מ"מ דהו רק מחשש הערמה, וכאן לענין שבת לא חששו להערימה. אמנם בק"א שם מסק שגם לענין שבת (וחמ"ק) לא היה הפקר גמור כשהוא רק ליום השבת (הדפס), ולא התייר בשבת אלא כשהוא כבר בדי נכרי שא"א בענין אחר. וכ"ה בתולד סדר מביית המין, ששע"ס דה חמ"ק הנכרי אינו בכלל ביטול הפקר, וראה הע"ב שם.
סב לבוש ס"ג. מ"א ס"ק א.
סג רמ"א ס"ג. לבוש שם.
סד ראה מ"מ צנינים.
סה הגהות מרדכי שבת ט' הנ"ב. וכ"ה במדריג שם ס' רב"ש. שו"ע ס"ג.
סו מ"א סק"י.
סז ראה לקמן ס' תבא מ"ס א. מ"מ צנינים.
סח מ"א שם.

נה רבי יהושע בן לוי נרד"ם מה, א. מור וש"ע ה"מ ס' רע"ג ס"ו.

נו פירוש הרא"ש שם ד"ה ומה טעם.
נז ראה ת"א ה"מ ס' רע"ג ס"ו וק"ל שצ"ח"ת מני אפילו בינו לבין עצמו. ובש"ך שם ס"ק א, שנה"ט שם בהא אפילו בינו לבין עצמו.

נח ד"ר ב"ק דשבת יז, ב. בתוספת אין שורין לבית שומאי ע"ש. וכ"ה בתוס' שבת יז, ב ד"ה דמפקרא וב"מ ל, ב ד"ה אפקרה לענין כלים. וכן תשנת ברא"ש סוף פ"ד דנדרים (בפירושו שם, ובפסקו פ"ד ס"א). דלא כר"ב"ש שם (שמתיר מפני שא"א בשלשה ואוקמה אדאורייתא). וראה לקמן ס' תבא ק"א סק"א, דלא סמכין על היתר זה אלא כשכבר השכירו וא"א בענין אחר, ולכן השמש הרא"ש כב"א זו. וראה הע"ב תתב ע' 53.

נט שור בשם הר"פ בהגהות המס"ק ס' רפא (ע' שא). רמ"א סו"ג.

ס מור שם. ומגמ"א דספ"ד דנדרים מה, א.

צינונים לקונטרס אחרון

צב ואין לומר לית להו ההוא טעמא דלקמן כיון דמתסרי גוביינא ברשותיה קימי דהא רבא אית ליה ההוא טעמא בסמך כו'.
צג ראה שם פ"ה ה"ז.
צד ק"א סק"א.

יא וכל זה בדיעבד שכבר השכירה או השאלה לנכרי בחיטר שהתנה עמו שיחזירנה לו קודם השבת אבל לכתחלה אסור להשכירה או להשאלה סתם על סמך שבשינוע השבת יפקירנה^ט או יקנה אותה להנכרי^י לפי שמופרסם לרבים שהיא בהמת ישראל וההפקר וההקנאה אינן מפורסמים כלל ויש כאן חשש מראית העין^{יא}.

ויש מתיירין^{יב} להשכיר או להשאל לכתחלה על סמך שבשינוע השבת יפקירנה או יקנה אותה להנכרי בפני שלשה ישראלים שע"י השלשה ישראלים יתפרסם הרבר לכל מי שיוודע שהיא בהמת ישראל.

ויש לסמוך על בדריהם בשעת הרהק^{יג} כגון מי שיש לו שדות ואי אפשר לו ליתנן לנכרי באריסות אלא אם כן ישכיר לו גם שוורים לחרוש בהם ואי אפשר לו למענו שלא יחרוש בהם בשבת וגם אי אפשר לו להטיל עליו כל אחריות השוורים אף לענין יוקר וזול וזמיתא באונס ע"ד שיתבאר אוי יש להתיר לו שיפקירם בפני ג'^{יד} וזבוב להורות לו שיפקירם בפני דיני העיר והם יפרשו לו ענין ההפקר שיפקירם בלב מלא ולא יתבע מן הנכרי אפילו אם ע"י פשיעוהו יארע בהם הפסד בשבת^{טו} והם יפרסמו ההפקר לכל שלא יהיה חשש מראית העין^{יז} וכן יש להתיר לצורך מצוה כגון לשלוח אתרוגים על בהמתו ע"י נכרי^{יח} ע"ד שיתבאר בס' תרנ"ה^{יט} אם מפקד בהמתו בפני שלשה ואם אי אפשר לו יכול להפקיר אפילו בינו לבין עצמו שלדבר מצוה אין לחוש למראית העין^כ אבל שלא לצורך מצוה ושלא בשעת הרהק אין להתיר לכתחלה אפילו רוצה לפרסם לרבים שמפקירה או שמקנה גוף הבהמה להנכרי ליום השבת לפי שאפשר שימצאו הרבה שוודעים מהשכירות והשאלה שהן לכל ימות השבוע ואינן יודעים מהמפקר (ה) וההקנאה^כ שהן לשבת בלבד ויראה להם שגם בשבת היא שכורה ושואלה בלבד להנכרי וגוף הבהמה של ישראל כמו בכל ימות השבוע^{כא}.

קונטרס אחרון

(ה) וההקנאה שהן בו לחילוק^{כב} זה נתכוין המ"א^{כג} בשם הצמח צדק^{כד}, והוא מבואר שם

ט וחס' שבת יח, ב ד"ה דמפקרא, וסו"ג ל"ת מה, ונודחי רמז רמז והסוד ומ"א סק"מ.
ע שו"ע ס"ג, מ"א ס"ק מ.
עא מנעם הב' שבתים ומכריז שם, וכרא"ש פ"ק השבת ס' ל"ג, מור ונבטח ס"ג, וראה לקמן ס' תמה ק"א ס"ק א שיפקר המנע הוא לפי שהפקר שלא בפני ג' הפקיר לזמן אינו הפקר נגזר מדרבנן, ורק כשא"א בענין אחר אוקמה אדאורייתא (כמנעם דא' שבתים) ומכריז ורא"ש שם), ושילפי היענות שהוא הפקר נגזר מניעול גם בתנן.
עב ביח ד"ה כתב במדריכי, וב"י ד"ה אבל בדמתו לפי חשמתנות הסוד (אף שבשו"ע לא הביא היתר זה), הובא במ"א שם.
עג ראה לקמן ס' תמה ק"א סוף סוף א: לכתחלה לא מטיבין אסבירא זו לענין שבת, כהסכמת הב"י (שלא הביא היתר זה בשו"ע) ומ"ז (ס"ק ד) ולבוש (ס"ג) וצמח

ציונים לקונטרס אחרון

צה לכללות ק"א זה ראה ביאורי השולחן ע"י שמו ואילך.
 צו ס"ק ט: במכירה אין היתר אלא כשמוכר כל ימי הצה הראשון, ס"י לה.

צדק (הראשון ס' י"ד) ועולת שבת (ס"ק ג) והנהלת צבי (ס"ק ג) הדאליה וזמא (ס"ק ח, אונסם באלה יבה ס"ק ט חור ומסכת להתיר בתב"ח).
עד צמח צדק שם, וראה צ"צ (החדש) א"ח ס' ל"ד ס"ד.
עה שו"ת תורת שלמים ה"ב (לחמי תרד"ח) ס' כ (פג, ג).
עו ראה ב"י מ"ס רמב"ש בשם מהר"י בי רב לענין ערבות. ק"א ס"ק ה.
עז צמח צדק שם ד"ה הרי מבואר, הובא אליה וזמא סק"ח.
עח ס' זה בשו"ע לא הניע לידני, וראה מ"ז שם ס"ק ב לקמן ס' שו בסופו.
עט ראה מ"מ זעונים.
פ מור ולבוש ס"ג.
פא צ"צ שם ד"ה ועוד נראה לומר דעד כאן, מ"א סק"מ, ונתבאר בק"א סק"ה, שכן משמע בשו"ע

השבת ולא בשבת לחוד, וראה שו"ת צ"צ (החדש) או"ח ס' ל"ד סו"ס"ד.
 צז הראשון, ס"י לה.

הלכות שבת רמו

נג

אבל אם גם בימות החול גוף הבהמה קנוי להנכרי אף על פי שלא הקנה לו קנין גמור שיהא רשות בידו למוכרה ולתן להישראל דמיה אלא לא הקנה אותה לו רק לענין יוקר וזול ואחריות מיתה³⁸ דהיינו ששם אותה בדמים להנכרי בשעה שהשכירה או

קונטרס אחרון

בסוף ע"ב דף מ"א³⁹ דעד כאן לא התיר הריצב"א⁴⁰ כו'. ואף שהדיוקים שם סתרי אהודי תפס המ"א דיוקא דרישא עיקר⁴¹, כדמוכח מסוף דבריו שם דאף כשמקנה לכל משך זמן שכירות אם הוא תמיד כו', אלמא דיוקא דסיפא לאו דוקא א"כ דיוקא דרישא עיקר. וכן משמע בש"ע, דבסעיף ג' לא התיר אלא בדיעבד ובסעיף ד' וסעיף ה' הביא דעת המתירין אפילו לכתחלה ולא חשש למראית העין⁴². ועוד הגבי הוראת ר"י בי רב הצריך לכתוב בערכאות משום מראית העין משום דלא הקנה לו אלא לשבת כמ"ש בב"י⁴³ אחריות שבת כו', משא"כ בהיתר הסמ"ג⁴⁴ וריצב"א⁴⁵ לא הצריך לכתוב בערכאות משום שלא הקנה לשבת בלבד. ומ"ש⁴⁶ שיפרסם כו', היינו לוותא דמילתא שכל מה שאפשר לו להוציא את עצמו מידו חשד יש לו לעשות. אבל משום פירסום זה לבד אין היתר, שהרי בררכי משה⁴⁷ פסק בהדיא גבי שכירות גרידא דאין מועיל שיפקיר לשבת בפני ג', אף שיתפרסם. והא דמהני ערכאות⁴⁸ היינו משום דכתיבה בערכאות יש לה קול ופרסום יותר מפרסום בעל פה אפילו בפני מאה איש, כדמוכח מהמלוה בעל פה אפילו בפני מאה עדים לא גבי ממשעבדי⁴⁹ משום דלית לה קלא ובשטר גבי אפילו הנעשה בערכאות של גוים⁵⁰.

אבל אין לומר שהמ"א נתכוין למ"ש הצמח צדק בתחלת דבריו⁵¹, דדוקא מכירה גמורה שרי משום פסידא אבל לשבת בלבד ליכא פסידא, כמו שהבין בעל תוספת שבת⁵², וזה אינו שהמענין הישב בצמח צדק בניהוין שלו שמלאכה של הישראל ליכא פסידא, שאם לא ילך היתב לא יפסיד מכיסו, והתם אף אם מקנה לכל ימי השבוע אסור מהאי טעמא, שהרי כתב כן על דברי הריצב"א⁵³, אבל כשמשכיר לנכרי לעשות מלאכתו איכא פסידא אם לא יקנה לו, שלא ירצה לשכור ממנו לבד משהותו, ולכן אף כשאינו מקנה רק לשבת שרי, כמו שהתיר בהגהות מרדכי⁵⁴ בשם סמ"ג ומהר"י בי רב⁵⁵. ועוד דהמ"א לא סבירא ליה כלל התא כהצמח צדק, שהרי בסוף סי' זה⁵⁶ התיר למכור הסוסים לנכרי⁵⁷, דלא כצמח צדק, וטעמו ונימוקו עמו, דהצמח צדק נמשך אחר התוס'⁵⁸ ורא"ש⁵⁹ שאין היתר עכשיו למכור להם בהמה גסה אלא משום פסידא, ולכן המציא מלכו טעם היתר שנוהגין לקנות כדי למכור, משום שאותם הנוהגין כן במדינתו אין דרכם כלל להשאיל ולהשכיר וגם הם אינם בריאים בקלא, ומדוך כך

פב דעת המתירין במ' התרומה (סימנים ס' קנח), סמ"ג לית סה (כא, ר), ובשריע ס"ד. הרי"א סוף סי' זה (שפסק כדעה זו). מ"א סוף ס"ז. ריעות האוסרים והגתורים נתבאר בקי"א פ"ג נ.

ובשאר פוסקים, שמשמקנה לכל ימות השבוע אין להט בהנאות הלכה. וראה נמקנתו שם, שבמקום שרובם לקנות כדי להשאיל ולהשכיר, אין להטיר אף בכורה וגמרה אלא במקום פסידא.

צייונים לקונטרס אחרון

ק"ד ר"ה אמנם, קרא ס"ק ז. ולפי זה היה צריך לאסור גם בניהוין ידיון אף בדיעבד, שזה לא נקרא הפסד; ולפי זה היה צריך לאסור לכתחלה גם כשמוכר לכל ימות השבוע (דלא כדלקמן בפנים). ק"ב דמירי תחם במקנה לכל ימי השבוע כ"ל. ק"ג רמז תנב; אם אמר בהמתי קניה לך מותר. ק"ד בב"י ס"ו"ט רמה. ק"ט ס"ק טז. ק"טו אף במקום דליכא פסידא. ק"ז ע"ז טו, א ד"ה אימור, וסיימו; אבל לוקח סוסים למכרם כדי להרוויח אסור דלא יקחם ולא יפסיד בהם. ק"ח שם סי' טז.

צח ברפוס אמשטרם תליה. והוא שם ד"ה ועוד נראה לומר דעד כאן. צט שחובא בב"י סוף סי' רמה. ק' ראה ברכת כהן סי' ה. ק"א דמירי תחם במקנה לכל ימי השבוע. ק"ב סוסי רמה. ק"ג אוציל הסמ"ק סי' רפא (המובא בטור); אף שצריך להפקיר ההמה כל זמן שעושה מלאכה בשבת. ק"ד המועתק בב"י סוסי רמה. ק"ה ברמ"א סוף הסימן. ובאן בפנים בסוף הסעיף. ק"ו אות ג. ק"ז לקמן סי"ב, אף שקניהו לו ליום השבת בלבד. ק"ח כמבואר בשו"ע חו"מ סי' לט ס"א. ק"ט כמבואר בשו"ע חו"מ סי' סח ס"א.

השאלה ל¹⁹ ואם (1) תתייקר בסוף משך זמן שכירותו או שאילתו כשהחזירה לה' ישראל יהיה העודף להנכרי ואם תחול יתחייב לשלם לו העודף מכיתו אע"פ שהוא

קונטרס אחרון

העלה לאיסור בנידון שלו ע"ש. אבל מלשון ספר התרומה²⁰ שהביאו האחרונים ב"ד סימן קנ"א²¹, וכתב שם השי"ך²² שכן דעת השי"ע וכן נהגו ע"ש, מבואר שם מסיום לשונו דאף שקונה לצורך עצמו (דהתם לא איירי בקונה כדי למכור²³, שהר"ן²⁴ הוא שכתב כן על ספר התרומה ע"ש בר"ן ובספר התרומה) לא בקיאינן האידינא בקלא, וגם אין דרכנו להשאיל ולהשכיר. אלא שאם איירי במקרה שמשכיר הסמ"ק²⁵ בהפקר, ולא משום פסידא כמ"ש הצמח צדק, דהא בב"י²⁶ מבואר דאף להשאיל שרי להסמ"ק, וכן משמע באמת מלשון הסמ"ק²⁷ דף ס' ע"ב ע"ש²⁸. ומ"ש הצמח צדק ולפי זה אתי שפיר כו'²⁹, זה אינו, דאפילו בכלים אסור בערב שבת, והטעם הוא משום דנראה שכשר שבת, כמ"ש הבי"י ריש סי' זה לשיטת התוס'³⁰, שכן הוא ג"כ דעת סמ"ק. ומיהו לענין גוף הדין של הצמח צדק יפה הורה בסדרית³¹ שהיה דרכם לקנות כדי להשאיל ולהשכיר כמבואר מלשונו שם:

(1) תתייקר בו' זהו פירוש למ"ש סמ"ק³² וש"ע³³ יוקרא כו'. וכן כתב בהדיא בשו"ת פנים מאירות סי' יו"ד³⁴ כיון דשבה הפיטום ידידה הוה קנין כספו. ואף שהוא כתב כן לשיטת האוסרין³⁵ כבר השיג עליו בשו"ת תורת שלמים³⁶ שם, ולדינא יפה חילק בנדון שלו, ולדין דק"ל כהמתירין לאו דווקא פיטום אלא יוקרא. ובנדון שלו לא קיבל עליו יוקרא וזולא ואפילו קיבל עליו אחריות מיתה אפילו באונס אסור, ואתי שפיר דלא פליג על המשאת בנימין סי' ל"ה³⁷, כמ"ש עליו בשו"ת תורת שלמים שם, דהמשאת בנימין מודה למהרי"ן³⁸ (שהובא ברמ"א ב"ד סוף סי' ש"ך³⁹) היכא שלא קיבל עליו רק אחריות גניבה ומיתה כמבואר במשאת בנימין שם, ומלשון המשאת בנימין שם שכתב ואין להנכרי חלק כו' משמע נמי דתייקר היתיר בצאן ברזל הוא משום שהשבה שלו ולא משום שכל ההפסד חל עליו (ועיין בתורת שלמים סי' הנ"ל דשבת ובכורה שוין בזה לדעת המתירין, וכן הוא בפנים מאירות שם. ועיין מ"ש לעיל⁴⁰ דשבת דמי לחמץ, ובמ"ש בסי' תמ"ח⁴¹ דבכורה קילה טפי).

ואף דבגמרא דיבמות שם⁴² לא הוזכר רק כחשא ופתחא ולא השבת, היינו לרב ספרא, דמשום אחריות לחור אכלי בתרומה אע"פ שאינן שלו⁴³, דמשום שכל הפסד כחישותן עליו הרי הן

פג ראה קו"א ס"ק ו, שכן הוא גם אם קיבל שבה פשוט. וראה מ"מ ועינים.

ציונים לקונטרס אחרון

- ק"ט סי' קמא (ברעת ר"ת. ואח"כ מביא שם את טעם הר"י, שמוחר מטעם פסידא).
- קכ ראה בו' ד"ה רוע שכתב.
- קכב ס"ק יב.
- קכב אלא אפילו בנידון דידן כשקונה לעצמו ומשכיר, מותר מטעם דאין דרכנו כו'.
- קכג ע"ז שם (ה, א) ד"ה דמגנו. הובא בש"ך שם (דלפ"ז אפילו לקנות כדי למכור מותר).
- קכד סי' רפא: אך שצריך להפקיר הבהמה כל זמן שעושה מלאכה בשבת.
- קכה ד"ה ומ"ש ובס' המצות התייר: שהיא מושכרת או שאולה לו.
- קכו ראה סמ"ק: להשאיל בהמתו או להשכיר כו' ועל די הפקר. ומותר להשאיל כו' וגבי בהמה כו' אך שצריך להפקיר.
- קכז לא נתברר לאיזה דפוס קאי, ואוצ"ל: דף מ' ע"ב, והכוונה לשו"ת צ"צ (דפוס אמ"ר חלי"ה) ד"ה ועוד נראה דאפילו: או: דף מא ע"ב, שם ד"ה והמאי טעמא (שם ושם כתב, שנראה לו שגם הסמ"ק לא תחיר אלא להשכיר ומשום פסידא).
- קכח דא דלא התייר סי' המצות להשכיר הגוי ע"י

- הפקר אלא באחד משאר ימות החול ולא בערב שבת.
- קכט וכרע"ל בפנים ס"ב.
- קל שלא התייר אף בכמירה גמורה אלא במקום פסידא.
- קלא ל"ח סה (בא, ד). העתק מסימני סי' התרומה סי' קמח.
- קלב סי' סע"ד.
- קלג השני.
- קלד שגם הם יודו בזה.
- קלה ח"כ (לחמי תודה) סי' כ (פה, א"ב).
- קלו בשאלה ה: הדין דין אמת כמה שפסק מהרי"ז ל' בישראל שנתן הפרה לנכרי לטפל בה לא בתורת צאן ברזל אלא באחריות בעלמא דגניבה ומיתה ותכרי אין לו שום חלק לא בכמהה ולא בולדות כו' חייבת בכמורה.
- קלז סי' קעד.
- קלח סע"ד ז.
- קלט קו"א ס"ק ג.
- קמ' לקמן שם ליתא. וראה סוף סדר מכירת חמץ.
- קמב טו, ב.
- קמג כרע"ל קו"א ס"ק ג.

הלכות שבת רמו

נה

אנוס בולז זה וכן אם המות אפילו באונס יתחייב לשלם ונמצא ריוח בהמה זו וחסרונה הכל לנכרי כאלו היתה בהמתו ממש לפיכך אין הישראל מצווה על שביתתה שאף שגוף הבהמה משועבד לו שלא יוכל הנכרי למוכרה שלא מדעתו מכל מקום כל זמן שהיא מהוסרת גוביינא שעדיין לא גבה אותה מבית הנכרי לביתו הרי היא כבהמת הנכרי¹⁰⁷ כיון שאין להישראל עליה אלא שעבוד בעלמא¹⁰⁸ וכל חסרונה ורווחה להנכרי.

ואין לחוש למראית העין כיון שאינה של הנכרי בשבת לבר אלא בכל זמן משך שכירותו או שאילותו אפילו כימות החול א"כ הרי זה דומה למוכר בהמתו לנכרי והנכרי עושה בה מלאכה כשבת שאין שם חשש מראית העין לפי שיש פרסום לדבר ומכל מקום כיון שלא מוכרה לו ממש⁽¹⁾ יש לו לפרסם לרבים שעשה דרך היתר¹⁰⁹ שכל מה שאפשר לו לעשות להוציא את עצמו מירי חשד יש לו לעשות¹¹⁰:

יב וכן יכול להשכירה או להשאילה לנכרי ע"י שיוחר אותו שלא יעשה בה בשבת ובאם שיעבוד על תנאו ויעשה אזי היא קנויה לו ליום השבת ויתחייב באונסין שיארעו לה בשבת ויכתוב כן בערכאותיהם שנמצא כשכר הנכרי לעשות בה בשבת אינה בהמת ישראל כלל שהרי קנאה הנכרי להתחייב באונסיה¹¹¹ ואף שאינה קנויה לו אלא בשבת בלבד אין לחוש למראית העין כיון שכתב כן בערכאותיהם יש לדבר קול ופירסום¹¹²:

יג ישראל ונכרי שהם שותפים בבהמה לטחון ברחיים וכיוצא יש היתר שיעשה בה הנכרי בשבת ע"י שיתנה עם הנכרי בתחלה בשעה שקנאוה שימול הנכרי כל שכר

קונטרס אחרון

קנין כספו, וא"כ יותר תלוי בהפסד מבהשבה, שהשבת הוא דבר העודף על העיקר ואינו בדיון שיאכל העיקר משום העודף שהוא כספו, משא"כ בהפסד העיקר חל עליו ולכן יאכל ככספו (והא דפירש"י שם¹¹³ יוקרא וכ"ו קושטא דמילתא קאמר¹¹⁴, ואם בדוקא קאמר כ"ש שהאמת אתנו). אבל המתירין דס"ל דצאן ברזל הן שלו, יותר תלוי בהשבת מבהפסד, שהפסד אפשר שיקבל על עצמו מחמת הגאווה והרווחתו כחילוק ולדותיה או כמלאכתו, אבל כששבת גופה שלו מכלל דגופה קנוי לו, עיין בריש פרק המפקיד¹¹⁵:

(1) יש לו לפרסם בו אין לומר דרמ"א¹¹⁶ קאי אכולה שלו, אבל בשותפות¹¹⁷ לא שייך מראית העין כמו בריש ס"ו רמ"ה, דהא הש"ע הצריך ערכאות בשותפות¹¹⁸. ואין סברא כלל לומר דשאני התם¹¹⁹ דהקנה לשבת לחוד, דמכל מקום שמעינן שיש מראית העין גם בשותפות, ולא דמי כלל לס"י רמ"ה וק"ל¹²⁰. וא"כ רמ"א קאי אכל צדדי היתר דבשותפות ובתוכם נזכר בשי"ע גם מכירה גמורה¹²¹:

פח ב"י מ"ס רמב"ם בשם מהר"י בריב ש"ע סוף הסי' (לענין שותפות). דמ"א סוף סי' זה (אף כשכולה של הישראל). וראה זכרון יוסף מ"י קפה.
פט ב"י שם. מ"א ס"ק מו.

פד כרמב"ם ביבמות מו, ב, ונתבאר בקרי"א ס"ק ג.
פה רש"י שם ר"ה נו לא מרדה.
פו רמ"א סוף הסי'. וראה ק"א סק"ו. שו"ת צ"צ א"ח ס"י לא את א.
פז נתבאר בקרי"א ס"ק ה.

צייונים לקונטרס אחרון

- קמג ד"ה יאכילנה, קמז שבצאן ברזל גם לענין יוקרא וחולא קיימא כרשומיה.
קמח אף שגם תקנת ערכאות היא לפרסומי מילתא, כדלקמן סי"ב וש"ג.
קמט בחינת ערכאות.
קנ דאח שו"ת צ"צ א"ח ס"י לא את א.
קנא ולכן פסק כן לקמן סט"ז.
קמו סעיף ה.
קמו דלקמן סי"ג, דמיייר ביה בשי"ע ס"ה.

הלכות שבת רמו

השבת בלבדו והישראל יטול כנגד זה כל שכר יום אחד בחול בלבדו שכשמתנה עמו כן בתחלת השותפות הרי זה כמקנה לו בלבדו כל גוף הבהמה לשבתו ולישראל בלבדו ביום אחר ואין להישראל חלק בה בשבתות^א ואינו מצווה על שבתתה ואם אח"כ נתרצה הנכרי מאליו לחלוק עמו כל השכר בשוה הרי זה מותר^ב כמ"ש בס"י רמ"ה^{כב}.

ואפילו אם אחריות הבהמה הוא על שניהם בשוה כל ימות השבוע אפילו בשבת אעפ"כ אין הישראל מצווה על שבתתה מחמת שאחריותה גם עליו בשבת כיון שהתנה עמו שיטול כל שכר השבת לעצמו הרי היא קנויה לו בלבדו לשבת ואין לישראל חלק בה כלל ומה שאחריותה גם על הישראל והו תנאי אחר שהרויח הישראל להנכרי משלו וקיבל גם עליו אחריות השבת שאו היא של הנכרי והנכרי הרויח משלו להישראל וקיבל גם עליו אחריות יום אחד בחול שאו היא של הישראל^{כג}:

יד ואם לא התנה עמו כן בתחלת השותפות לא יתנה עמו אחר כך שאף אם עכשיו אין כאן איסור משום שבתת בהמתו שהרי עכשיו אין הנכרי נמנע מלעשות בה מלאכה בעל כרחו של הישראל מאחר שכבר נשתתף ויש לו חלק בה מכל מקום יש איסור במה שנוטל ריוח יום אחד בחול כנגד יום השבת שהרי נוטל שכר שבת שלא בהבלעה^{כד} כמ"ש בס"י רמ"ה^{כה} ובכונן זה שלא התנו מתחלה יותר יש היתר כשלא יאמר לו כלל טול אתה בשבת ואני בחול אלא יחלוק עמו כל הרויח של כל ימות השבוע בשוה שאו הוא נוטל שכר שבת בהבלעה^{כו} אלא שגם זה אין להתיר אלא במקום הפסד גדול^{כז} אם גם הנכרי בעצמו צריך לעשות מלאכה בשבת עם הבהמה והישראל יעשה כנגדו בחול כמ"ש שם:

מזו וגם במקום הפסד גדול או אפילו אינו רוצה ליטול כלל בחול כנגד השבת אף שאין איסור משום שכר שבת ולא משום שבתת בהמתו מאחר שהנכרי אינו נמנע מלעשות בה מלאכה בשבת בעל כרחו של הישראל מכל מקום יש איסור למפרע במה שנשתתף עם הנכרי בבהמה שהנכרי יעשה בה מלאכה בשבת בעל כרחו^{כח} ויש תיקון לזה ע"י שיתנה עמו שאם יעשה בה מלאכה בשבת אוי היא קנויה לו ליום השבת ויתחייב באונסין שיארעו בשבת ויכתוב כן^{כט} כמו שנתבאר למעלה^ל או ע"י שיקנה לו גם חלקו לענין יוקר וזול ומיתה באונס^ל כמו שנתבאר למעלה^ל.

או אפילו ימכור לו חלקו במכירה גמורה^{לא} ואעפ"כ לא יוכל הנכרי למכרה שלא מדעתו כגון שיוקף עליו הדמים במלוה שיפרעם לו כשיתבענו ויחזור הנכרי ויעשה לו בהמה זו אפותיקי לחובו^{לב} דהיינו שכל זמן שלא יפרע לו חובו במעות לא יוכל לסלקו בדבר אחר כי אם בבהמה זו^{לד} ולפיכך כל זמן שלא נתן לו המעות אינו יכול למכרה

צח ריב"ש שם. ב"י שם. וראה גם רל"ח שם. וראה זכרון יוסף סי' קפג. וראה שדי חמד מילואים (דברי חכמים) סי' כג.
צט ב"י שם בשם ר"י ב"י ת"ב. ש"ע סוס"ה.
 ק סעף יב.
קא תנחת סמו"ק. שו"ע.
קב מעיקר יא מש"נ.
קג ראה זכרון יוסף סי' קפג.
קד רצ"ב"א. הובא בב"י מק"י סי' רחמ. ש"ע ס"ה.
קה ראה ש"ע הל"מ סי' ק"ז ס"א.

צ ריב"ש סי' קנא. הובא בב"י מ"ס רמ"ה. ש"ע ס"ה.
 וראה צ"צ שם.
צא מ"א סי' יג.
צב סעף ד.
צג ש"ת רב"ח סי' ק. מ"א שם.
צד ריב"ש שם. ב"י סוס"י רחמ. מ"א שם.
צה סעף ג וק"א סי' כ.
צו ריב"ש שם. מ"א שם.
צז מ"א שם. ובלעילי שם. ובהנחת מר"י"ב עה"ג תיקן; שאו מותר אף אם.

הלכות שבת רמו

זו

שלא מדעתו ואעפ"כ אינו עובר עליה משום שביתת בהמתו כיון שעדיין לא גבה ממנו בהמה זו לפירעון (חובו) ואין לו עליה אלא שעבוד בעלמא.

ואם הוא רוצה יכול ליקח הבהמה לביתו למשכון^{קטו} לאחר שזקף עליו הדמים במלוח ויאמר לו אם לא הפרעני חלקי במעות כשאתבעך תהא בהמה זו קנויה לו או להפרע ממנה חובי ויחזור ויתן לו הבהמה לעבוד בה^{קטז} ולפיכך כל זמן שלא נתן לו המעות אינו יכול למוכרה שלא מדעתו ואעפ"כ אינו עובר עליה משום שביתת בהמתו כל זמן שלא תבעו ולא נקנית לו לפירעון ובלבד שלא יאמר לו מעכשיו תהא קנויה לי אם לא תפרעני חלקי במעות כשאתבעך^{קטז} לפי שכשיתבענו חלקי בשעת הלוקה או כשיארע בה הפסד לא כשירצה הנכרי למוכרה ולא יפרע לו במעות נמצא שלמפרע היתה קנויה לישראל^{קטז} ועבר עליה משום שביתת בהמתו:

מזו ובין עשאה אפותקי ובין שלא עשאה ובין שנמלה למשכון ובין שלא נמלה אלא מכרה לו במכירה גמורה שיהא רשות בידו למוכרה שלא מדעתו כיון שכל זמן שלא מכרה הם שותפים בה ויש חשש מראית עין לפיכך יש לו לפרסם לדיכום שעשה הך היתר^{קטז}:

יז היתר זה של עשיית אפותקי או שימלה למשכון מועיל אף כשכל הבהמה היא של ישראל ומשכירה או משאילה לנכרי רק שיפרסם שעשה הך היתר^{קטז}:

יח כמה דברים אמורים כשמשכירה או משאילה לו לעשות מלאכת עצמו אבל לעשות מלאכת ישראל בשבת אין היתר כלל אפילו אם מכרה לו במכירה גמורה שמכל מקום הנכרי עושה מלאכה בשבת בשביל הישראל^{קצב} אם לא קצין לו שכר על זה וכן אם הוא שכירו לשנה לכל המלאכות שייצטרך שדינו כאלו לא קצין כמו שנתבאר בס' רמ"ג^{קצב} ורמ"ד^{קצב} אבל אם אינו שכור לו אלא למלאכה זו בלבד לעשותה לו בכל עת שייצטרך לה בתוך משך זמן שכירותו^{קצט} כגון מי שיש לו סוסים ועגלה ושכר לו נכרי לשנה שישע עם סוסים ועגלה שלו בכל עת שייצטרך להולך בהם סחורה בתוך שנה זו והנכרי נוסע גם בשבת מעצמו בלא אמירת הישראל אינו צריך לומר לו שלא יסע בשבת אם נוסע מבית הישראל מבעוד יום^{קצט} ממעם שנתבאר בס' רמ"ד^{קצט} רק שיקנה לו הסוסים באחד מהדרכים שנתבארו ויפרסם שעשה הך היתר.

והוא שיהיו קנוים לו גם בימות החול בתוך משך זמן נסיעתו אבל אם אינו מקנה לו אלא לשבת בלבד אסור מפני מראית העין כמו שנתבאר למעלה^{קצט} וכן אם הוא עצמו נוסע ג' עם הסוסים כל ימות החול ומוזנותיהם עליו הרי הם נקראים על שמו אע"פ שמכרם להנכרי במכירה גמורה אף לימות החול כיון שהנכרי אינו אלא שכירו ולפיכך צריך הוא למחות בידו שלא יסע בשבת מפני מראית העין^{קצט}:

קטו מ"א שם. ע"י סי' רמג ס"ג ורמב"ם ס"ב. וד"ש בהג"ה שם שלפי מה שחזר במהרה"א תרא, מותר אפילו שכרו לעשות מלאכה זו המיד (לא רק בכל עת שירצה), ובא"ח אופנים מותר אפילו בשכרו לעשות כל המלאכות.
קטז נידון שו"ת צ"צ (הראשון) ס' לה מ"א שם.
קצו סעף ז.
קצז סעף יא.
קצט צ"צ (הראשון) ס' לה ר"ה ועד נראה לומר דעד כאן.

קו ריב"א שם. ש"ע שם.
קז מ"א ס"ק ד.
קח ריב"א שם. ש"ע שם.
קט ובלקמן ס' תנא ס"ב וא"ל.
קי רמ"א סוס"ה, ובלקמן סוף ס"א. וראה ק"א סק"ז שזהו בכל צדדי היתר השותפות.
קיב רמ"א שם. וראה ויזקן ויסקי ס' קפה.
קיג ח"א ס"ק מז.
קיז מ"ג.
קיד מ"ג מ"א.

הלכות שבת רמורמו

יט כשם שאדם מצווה על שבידת בהמתו בשבת כך הוא מצווה על שבידתה ביו"ט^{קכ} לפיכך כל פרטי ההלכות שנתבארו לענין שאלה ושכירות בהמתו לנכרי ושוחפות עמו גבי שבת הן נוהגים ג"כ גבי יו"ט שאין בין יו"ט לשבת אלא מלאכות שהותרו בגלל אוכל נפש שנאמר^{קכא} כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש וגו'.

ויש אומרים^{קכב} שביו"ט אין אדם מצווה מן התורה על שבידת בהמתו לפי שלא נצטוינו ביו"ט אלא שלא נעשה מלאכה ומה שבהמתנו עושה אין זו נקראת מלאכה אצלנו אלא אצל הבהמה ואף בשבת לא למדנו איסור זה ממה שנאמר לא תעשה כל מלאכה שאין זו מלאכה כלל אצלנו אלא מצוה אחרת היא שנאמר^{קכג} למען ינוח שורך ומוזקד ואינה נהנת ביו"ט כלל^{קכד} והוא הדין לשבידת עבדו שאינה נהנת ביו"ט לפי דבריהם^{קכה} לפי שאינה בכלל מלאכה אלא מצוה אחרת היא שנאמר^{קכז} למען ינוח עבדך ואמתך כמוך. ולענין הלכה יש להחמיר בשל תורה כסבא הראשונה (עין סי' תצ"ה^{קכח}):

רמז דין נכרים המביאים כתבים בשבת וכו' י"ב סעיפים:

א מותר לשלוח אגרת^א או שאר הפצים וכלים^ב ביד נכרי אפילו בערב שבת סמוך לחשיכה כל שיוצא מפתח ביתו של ישראל מבעוד יום^ג והוא שקצין לו דמים בשכר הולכתו^ד שאז אינו עושה בשביל ישראל אלא בשביל עצמו^ה לקבל השכר שקצין לו ואינו נראה כשלוחו של ישראל^ו ובלבד שלא יאמר לו שילך גם בשבת^ז שאמורה לנכרי שבות אף שאומר לו קודם השבת^ח וכן לא יאמר לו ראה שתהא שם באחד בשבת או בשני וכיוצא בה אם ידוע לו שאי אפשר לו להיות אז שם אם לא שילך גם בשבת שהרי זה כאומר לו לך בשבת^ט:

ב ואם לא קצין לו שכר ההליכה^י הרי הנכרי מורה בשביל ישראל^{יא} לפיכך אסור לשלחו אפילו ביום ראשון^{יב} אלא אם כן יש שהות שיוכל להגיע קודם השבת לבית

שאפשר זהו הטעם לדברי הכל.
ז רא"ש פ"א סוף סל"ו. נהר"י אבוח ב"ה וכתוב ערך במרדכי בשם הרשב"א. שו"ע שם. וברע"ע רמז ס"א וש"נ. ובה' לעיל שם סי' ס"א (אפילו בארץ). ק"א שם ס"ק א (קבלות). סי' רגז ס"א. סי' רנה ס"א (ארים). סי' רמו. רמ"א לקמן סי' רנב ס"ד. סי' רנו ס"א. סי' שז ס"ו וסי'. וראה גם ק"א ס"ק א.
ח ברע"ע סי' רנב ס"א.
ט ח"א סופ"ק. וראה לעיל סי' רנד ק"א סק"א.
י י נוהג שח. מור וש"ע שם.
יא כפרתש הא' בק"א ס"ק א, לדעת הר"ף והרמב"ם דלקמן. וראה לקמן סי', כפרתש הב' בק"א שם, להכריע מעט האיסור בלא קצין משום דמהו כשלוח (ראה ביאורי השולחן ע"ק ועי' רח אול"ך). והטעם שלא חיישין מה שהוא מורה בשביל ישראל בשבת, ואפילו אם ידוע הישראל שהנכרי עושה זאת בשבת, יתבאר לקמן סי' רנב ק"א ס"ק ז; ר"ה ומהו, דאף הלא עבד עוקר המלאכה אדעתא דנפשד, מ"מ מה שנקשה בשבת הוא כדי להשלים קבלתו שנתחייב לעשות.
יב ר"ף שם. רנב"ם פ"ו ח"ב. שו"ע ס"א. ובה' לקמן סי' רנב ס"ו בדעת הא'.

קכ בני סי' תצה ר"ה כתב הכלבו. ושי"ל במש"ש פ"ה דביצה מ"א ס"ק יב.
קכא שבות יב, מנן שבת ס. ב.
קכב בני סופ"ה שה בשם שבלי הלקט סי' קנ. ח"א סי' רעה רב' ככדו סי' נח (ד, ה) הובא בב"י סי' תצה ר"ה כתב הכל בו. שו"ת צ"צ (הראשון) סי' לה ר"ה וכל זה.
קכג שמות כב, יב. וברע"ע ס"ג.
קכד לבוש סוף הס'י. פרי"ח סי' תצה ס"ג.
קכה שנת"ם פ"ה מוח' יו"ט ח"ב לשבת המתורים.
קכו הרב"ם ה"ד. וראה סי' התרומה סי' רכנן. רנב. מהר"ב לסי' רנב וסי' דש.
קכז סעיף יא.

סימן רמז

א בריתא שבת יט, א. מור וש"ע ס"א.
ב שולח מהר"ם אלשקר סי' מא. ח"א סופ"ק א.
ג כדלעיל סי' רנו ס"ד. לקמן סי' רנב ס"ג.
ד בריתא שם. מור וש"ע שם.
ה רש"י שבת יט, א. ר"ה אלא א"כ קצין. מ"ז סק"א.
ו בני רש"י רנב ר"ה ומה שהתנה. וראה ק"א ס"ק א